

August Turp, pedagoog ja kodu-uurija Tõravere

August Turp

Tänavu sada aastat tagasi tuli Pärnust saadud õpetajakutsega August Turp Tõravere kooli juhatajaks. Paar aastat oli ta juba Viljandimaal Aidu valla Tõlli koolis õpetajametit pidanud.

Tõravere lõpetas ta koolitöö kõrvalt Tartu ülikooli.

August Turp oli Tõravere kooli juhatajaks 1948. aastani. Siis määrati ta Elva Keskkooli õpetajaks. Tõravere kooli juhatajaks kinnitati August Turpi tütar Haldja Turp.

August Turp uuris peaaegu elu lõpuni Tõravere ajalugu, sealhulgas kooli ajalugu. Mäletan, kui ta 98-aastasena rongiga Tartu sõites ütles, et läheb ajalooarhiivi, kus tal olevat mõned ürikud välja tellitud, et nende varal Tõravere ajalugu

edasi uurida. Kõrges eas oli ta veel mures, et ei ole suutnud teada saada, millest on tekkinud Tõravere nimi.

Elu lõpuaastatel elas August Turp poja juures Tallinna lähedal Kiisal. Pärast 100. sünnipäeva saatis ta mulle luuletuse, mille oli saja-aastasena kirja pannud. See annab ülevaate ta elukäigust ja armastusest oma pere vastu. Luuletuses on puudutatud ka ebaõiglust, mis tabas hinnatud koolimeest, kui ta Tõravere kooli maha jätmata pidi.

August Turp suri 3. juunil 1993 106-aastasena ja puhkab Nõo kalmistul oma abikaasa ja noorelt lahkunud tütre kõrval.

August Turp oli sündinud 4. aprillil 1887. Sel aastal täitub ta 122. sünniaastapäev.

Lisan luuletuse, mille August Turp 100-aastasena loonud oli.

AGNES-ASTA MARAND

Mälestusi minu minevikust

Mul meeles kaunis kasesalu, sest suveaja päevadel ma tihti jooksin paljajalu seal lillerohkeil väljadel.

Ka meenub ikka mäeküngas, sest sageli seal seisin ma. Seal paistis kauge pilverüngas ja meeliltavalt kodumaa.

Sealt paistis paljud talumajad ja aasad, metsad, orud, mäed. Seal paistis laiad põllurajad, kus suvel tõetasid ka käed.

Mäejalal voolas allik väike, seal mõnikord ma suvel jõin, kui õige soojalt paistis päike ehk toiduks kuiva leiba söin.

Kask kingul magust mahla andis, kui saabus kuldne kevade.

Ta oks mu kiigenööri kandis, nii liras rõõmu rõõmule.

Ja marjapõõsad marju andsid, neid süües mõnules mu suu. Ja õunapuud ka õunu kandisid, neid süües ununes kõik muu.

Õlgkatus kattis isamaja, kus lapsepõlves kasvasin.

Seal sain ma kõik, mis lapsel vaja. Seal eluteele astusin.

Mul aastaid rohkelt mööda läinud ja küllalt pikk mu elutee.

Ma headust ja ka õelust näinud, mis otse silma võttis vee.

Ja saates lapsi eluteele, mu sooviks neile oli see, et säilitaksid targa meele, mis näitab elus õilsa tee.

Tuul hajutanud pilverünka, kuid kasesalu säilund veel. Aeg hävitanud mäekünka, kuid mälestus neist eluteel.

Aeg armsa kaasa hauda kandnud. Ei teda unusta ma saa, sest elutoed ta mulle andnud, see eest jääb teda tänada.

Ja elutoed on tuge andnud, ei ole unustanud mind. Ja hoolt mu eest nad ikka

sest tänutundes minu rind. Ja üpris rõõmsaks muutis meele mu sõbrad, õnnitledes mind.

Ka õnne nende eluteele ning tervist, millel ülim hind.

Sajanda sünnipäeva puhul Nõo kooli õpetajale Agnes-Asta Marandile kauaegne Tõravere kooli juhataja August Turp (allkirj) 1987

Päevakeskuses tähistati 10. tegevusaastat

10. märtsil oli Nõo Päevakeskuse ruumides pidupäevahõngu line: kõikjal sagisid rõõmsas ootus-ärevuses esinejad, järjest saabus uusi külalisi. Nagu alati, kippus ruumi väheks jääma, aga seekord eriti, sest nii oma rahvas kui tervitajad tahtsid seda ilusat päeva oma kohalolekuga igati tunnustada. Päevakeskus pidas oma 10. sünnipäevapüü. Ilmataat oli kinkinud ereda kevadpäikese, akende all olid ennast päevalgele kergitanud esimesed lumikellukesed.

Rahvarõivais päevakeskuse juhataja Krista Kvarnström avas piduliku ürituse tänusõnadega kõikidele kokkukulnutele ja tõi oma lühikeses tagasivaates möödunud kümnele aastale esile toredamaid seiku erinevatest üritustest, kohtumistest, väljasõitudest.

Juhataja tänas paljusid aktiivseid naisi-mehi, kes nende kümne aasta jooksul on saanud lausa oma inimesteks, toetanud ettevõtmisi nii nõu kui jõuga. Krista Kvarnströmi sõnul on päevakeskus saanud omamoodi teiseks koduks paljudele eakatele. Siin on tegevust leidnud puudega laste vanemate tugirühm. Siin alustas beebikool. Siin toimuvad inglise keele tunnid ja tegutseb võimlemisrühm. Kõikide osapooltega ollakse meeldivas koostöös.

Pidulikud etteasted jätkusid tervitusega Elva naisduetilt Hõbedu, kes oma lauludega on nõrkaid juba paljudel kordadel võlunud. Seejärel luges Krista ette tervitustelegrammi austatud Hillar Palametsalt, kellega päevakeskusel on kujunenud väga soojad sõprus-suhted.

Õnnitlusi tooma oli tulnud

Sotsiaalosakonna juhataja Ene Mõlter: "Päevakeskus on kujunenud meie valla eakatele 10 aasta jooksul väga oluliseks kooskäimise kohaks, kus saab täiendada oma teadmisi, vahetada kogetud elutarkusi ja muljeid, jagada muresid ja nautida meelelahutuslikke ülesastumisi. Väga oluline on ka see, et sealsetes tegevustes saab igatks ise kõiges aktiivselt kaasa lüüa.

Samas ei ole päevakeskus olnud pelgalt eakate päralt, seal toimuvast saavad osa võtta kõik, kel vähegi tahtmist. Nii on päevakeskuse juhataja Krista Kvarnströmi eestvedamisel toimunud väga palju huvitavaid loenguid ja vestlusringe, samuti on korraldatud igal aastal väljasõite Eestimaa huvitava-tesse paikadesse, käidud tutvumas

volikogu esimees Jaanus Järveoja, kes pidas imetlusväärseks päevakeskuse eakamate inimeste tegutsemisjõudu ja nooruslikkust. Teda ennast aga tänasid tantsurühma Elulõng tantsijad võimaluse eest teha treeninguid reaalgümnaasiumi ruumides.

Vallapoolse pöördumisega esines sotsiaalosakonna juhataja Ene Mõlter oma aktiivse tiimi – Liia Linde, Merike Nuudi ja Mari Valsi – saatel. Oli ju 10 aastat tagasi Ene Mõlter ise koos tollase volikogu esimehe Enno Ruusalepa ja vallavanema Esta Tammeaga päevakeskuse loomise idee algatajaid. Nüüd tões Ene hea meelega, et aeg on möödunud märkamatu ja tehtud töö on märkimisväärset vilja kandnud.

Heade soovidega päevakeskusele astusid ette ka vallalehe toimetaja Kai Toom, Nõo raamatukogu juhataja Helle Voore, pensionäride ühenduse esinaine Marje Rosin, Nõo koguduse õpetaja Mart Jaanson, endine õpetaja Tiit Tirmann. Keskuse aktivist Tiit Tirmann oli tähtpäevaks kirjutanud lausa omaloomingulise luuletuse – ikka päevakeskuse kui armsa kena kohakese olemasolust.

Traditsioonilise 10 põleva küünla sünnipäevatordi lahtilõikamise au usaldati päevakeskuse loomise mõtte algatajale Ene Mõlterile.

Selget tantsurõõmu pakkusid välejalgsed naised päevakeskuse oma tantsurühmast Elulõng. Kogu rahvas sai ka hääle lahti laulda ühislauluga "Vaikne kena kohakene". Pillilugusid esitas Heini Saarniit. Ja suurel ekraanil võis taustaks jälgida slaidiprogrammi päevakeskuse rahva erinevatest tegemistest.

mitmete SPA-teenustega, pidevalt toimuvad teatri ühiskülastused. Nendes ettevõtmistes on osalejad kogu vallast ja see teeb rõõmu.

Lisaks tegutseb päevakeskuses kõik need aastad valla seenioride rahvatantsurühm Elulõng, kelle esinemised on kaunistanud nii valla kui maakonna pidusid. Mitmel aastal on toimunud päevakeskuse eestvedamisel simman, kus on küllalisesinejad, sealhulgas rahvatantsurühmi, ka teistest omavalitustest.

Tänu 2008. aasta remondile päevakeskuse majas on nüüd palju sobivamad tingimused joogaga tegelejatele. Samuti toimib aktiivselt inglise keele õppering.

Igas vallalehes on kirjas antud kuul toimuvad üritused päe-

Lisaks südamlilikule tervitusele oli sotsiaalosakonna juhatajal Ene Mõlteril (paremal) päevakeskusele ja selle juhatajale Krista Kvarnströmile üle anda maal, millel see sama hoone, milles Nõo Päevakeskus on juba 10 aastat tegutsenud.

Saalis oli kaetud uhke laud paljude maitsvate süüperetega ja küpsetistega – ja olgu öeldud, naiste endi poolt tehtud-toodud. Pidupäevatordi autoriks oli Küllikki Tokman, võileivatordi meisterdasid kangakudujad naised.

Raske majandusolukord ja kokkuhoiurežiim ei lubanud juhatajal suuri kulutusi ette võtta. Aga tublid naised soovisid pidupäeva väärikselt tähistada ja nii võeti toimetamine ühiselt ette. Seda

rohkem tuleb tunnustada päevakeskuses valitsevat üksmeelt ja üheperetunnet.

Me kõik saime osa ilusast ja südamlisest päevast. On tore, et Tartu tänav 20 väikeses majas on juba 10 aastat alati midagi uut ja põnevat teoksil ja et inimesed lausa ootavad, millal tuttava tee jälle jalge alla saab võtta. Uute toredade kohtumisten!

MILVI PENZA

vakeskuses. Külas on käinud töepoolset väga erinevate erialade inimesi, kellelt on saadud palju uusi teadmisi ja eluks praktilisi näpunäiteid (Hillar Palamets, Tõnu Ots, Aili Paju, Mall Värva, Selma Teesalu, Karin Orub jne). Eriti tore on, et aktiivselt on esinejatena kaasa löönud ka meie oma valla inimesed (Vaike Lillepalu, Helle Voore, Mart Jaanson, Kai Toom, Edda Puusepp, Küllikki Tokman, Anne Saar jne).

Päevakeskuses on läbi viidud mitmeid projekte nii lastele kui noortele. Lapsevanematele suunatud Gordoni Perekooli projekt Kiira Järve juhtimisel leidis osalejatelt väga positiivset vastukaja. Oma pesapaiga on päevakeskuses leidnud puuetega laste pered, kelle tege-

mistest oleme kõik saanud lugeda vallalehe vahendusel. Päevakeskuse eestvedamisel sai alguse beebikool meie vallas.

Tänu päevakeskusele oleme saanud pakkuda ajutist elupaika tuleõnnetuse läbi kannatada saanud peredele ja ka meeldivat peatuspaika valla külalistele.

Krista Kvarnström on teinud päevakeskusest armsa koduse paiga, kuhu tahetakse tulla ja midagi koos teha. Seda oli hästi näha ka päevakeskuse sünnipäeväüritusel. Maja oli rahvast täis, tuldi, et olla koos, rõõmustada jällenägemise üle ja saada positiivset energiat, et siis koju minnes tulla toime oma igapäevaste toimetuste ja muredetega. Tore, et meil on selline paik!"

Kivi südamele

"Ja kui hingamispäev oli möödas, ostsid Maarja Magdaleena ja Jaakobuse ema Maarja ja Saloome lõhnarohete, et tulla Jeesust võidma. Ja nädala esimesel päeval väga vara, kui päike oli just tõusmas, tulid nad haa juurde. Ja nad ütlesid üksteisele: "Kes küll veeretab meil kivi hauakambri ukse eest ära?" Ja ütles vaadates nägid nad, et kivi oli ära veeretatud. Aga see oli väga suur." (Mk 16:1-4)

Millele lootsid naised, kes tulid esimesel võimalusel, varavalges, siis kui juutide seadus seda pärast hingamispäeva lubas, Jeesuse hauale? Nad ju teadsid, et nende plaan võida kombekohaselt Jeesuse surnukeha lõhnarohetega ei teostu – nad ei pääse lihtsalt hauakambri sisse?

Naised usaldasid oma südant. Kas pole meiegi vahel oma kalli inimese või asja pärast alustanud "võimatut missiooni"? Teades, et keegi või miski on kadunud või hädas, otsinud nõela heinakuhjas või läinud paljakäsi kivimüüri vastu? Mõistus ütleb, et pole mingit edulootust, kuid süda räägib midagi muud: parem olla oma kallile nii lähedal kui võimalik – ehk juhtub midagi, mis meid jälle kokku viib!

Aga naised läksid ometi Jeesuse surnukeha juurde! Mis sunnib kokku saama kalliga, kellest on teada, et ta on surnud? Eks ikka seesama süda! Pole ju väga haruldane raamat või filmisüžee, kus

ema ootab teadmata kadunud ja lõpuks surnukstunnistatud last aastaid koju tagasi ja lõpuks ta tulebki. Või ootab laps niimoodi oma vanemat. Mõistus ütleb, et selline ootamine on rumal ja isegi haiguslik, kuid süda ütleb midagi muud.

Jeesuse haa juurde tulnud naiste puhul on imelik, et nad ei märka ära veeretatud hauakivi sugugi mitte kohe. Neil on pea maas. Nende süda loodab, aga mõistus ei looda. Ka meie käime tihti pea maas. Meie mõistus ütleb meile, et üleväl pole seda, mida me otsime, sest seda ei saa seal lihtsalt olla. Ja sarnaselt naistega haa juures hakkame me enne muretsema, kui oleme oma südamesündi lõpuni järginud. Nii nagu majanduslanguse ajal. Paljudega meist pole veel midagi juhtunud, aga juba me muretseme. Selle asemel, et pea tõsta ja vaadata, mida teha saab ja mida mitte, mis on tegelikult elus oluline ja mida ihkab meie süda.

Ja siis naised vaatavad üles ja näevad, et kivi, mille olemasoluga nad olid ammu leppinud, polegi. Haud on avatud ja nende eesmärk on hõlpsasti täidetav. Kas võib öelda, et neil langes kivi südamele? Oli see kivi neil ikka südamele? Süda ju toimis õigesti! Jah, kivi langes südamele, sest see oli seal. Inimene on nimelt tervik: vaim, hing ja ihu. Või kaasaegselt väljendudes: mõistus, süda ja füüsiline. Kui üks isiksuse komponent rõhub teisi, siis on ini-

mine haige. See mis naiste südant rõhub oli "mõistusekivi".

Kui me mõne asja pärast väga muretseme, rõhub ka meie südant "mõistusekivi". Meie mõistus joonistab meile ette igasuguseid koledaid olukordi, millesse meie kallid asi või inimene sattuda võis ja mida kõike meil temani jõudmiseks kannatada tuleb. Aga süda peab kogu seda raskust kandma! Tihti lisandub "mõistusekivile" ka "füüsiisekivi". Ja siis juhtub, et mõni süda ei pea sellele koormale vastu ja lakkab tuksumast. Selleks ei peagi olema elatanud inimene.

Mida siis teha, et kivi südamele veereks? Tuleb teha nii, nagu naised tol hommikul: järgida südame kutset, minna sinna, kuhu kutsutakse ja vaadata sinna, kuhu süda näitab. Võib-olla on kutsujaks Kõigeväeline Jumal! Tol varahommikul kutsus neid naisi tööpoolest Jumal.

Ka meid kutsub tihti Jumal. Ka meid kõnetab ta tihti meie südame kaudu. Kuid, tänu Jumalale, Jumal on rääkinud ka mõistuse kaudu. Meil on võimalik lugeda Pühakirjast Jeesusest, kes kannatas ja suri selleks, et Jumal võiks veeretada koormad kõigi inimeste südamele. Aga kui süda on vaba, siis on vabad ka mõistus ja füüsiline. Siis sünnib usk. Usu Jumalasse Jeesuse Kristuse läbi saame olla tervikuna vabad, kasutada kogu meie isiksuse potentsiaali.

Veeregu neil Ülestõusmis-pühadel kivi ka meie südamele!

Õnnistussooviga MART JAANSON, EELK Nõo koguduse õpetaja

Minu Eesti mõttetalgud ootavad 1. mail 100 000 talgulist

1. mail saab teoks Eesti läbi aegade suurim kodanikualgatus Teeme Ära Minu Eesti. Nii Eestis kui väljaspool Eesti piire ja virtuaalruumides avatakse sadu mõttekoodid, kuhu oodatakse osalema 100 000 aktiivset inimest eesmärgiga üheskoos Eestimaa paremaks teha.

1. mail avatakse üle Eesti kultuurimajades, koolides ja paljudes teistes ühiskondlikes hoonetes 400 mõttekoda, kuhu oodatakse inimesi avatud ruumi meetodil oma mõtteid avaldama ja nende üle arutlema. Arutelud saavad toimuma ka Minu Eesti veebikeskkonnas ning mitmetes mõttekodades väljaspool Eestit. Samuti on tere- tulnud omaalgatuslikud ehk vabad mõttekojad, kus saab aktuaalsetel teemadel arutleda ilma Minu Eesti toimkonna poolt ettevalmistatud talgujuhit.

Mõttetalgute teemad on ette valmistatud Eesti parimate ühiskonnateadlaste ning erinevate eluvaldkondade spetsialistide abiga. Kokku on üles seatud 18 ühiskondlikku teemat. Soodustamiseks lahenduste otsimist, peavad mõttetalgutel kõik arutusele tulevad küsimused algama sõnaga

„Kuidas?“.

Minu Eesti koordinaator Eva Truuverk rõhutab, et mõttetalgute eesmärk pole üksnes uute ideede otsimine, vaid ka mõistmine, et väga paljud head ideed saab ellu viia nüüd ja kohe ning meie oma kätega. "Me kõik oleme märganud enese ümber asju, mida saaks paremini teha. Tihti peale võib tunduda, et hea idee jääb vahendite tõttu teostamata. Aga see ongi koht, kus kodanikud võiksid kokku tulla, leida probleemile lahendus ja see koostöös kohe ka teostada. Tihti on tulemus seejärel paremgi, kui esialgne idee!" lisas Truuverk.

Minu Eesti analüüsitoimkonna juhi Ain Aaviksoo sõnul ei lõpe selle aasta talgud sugugi 1. mai õhtul, pigem on tegu alles tegelike tegude avapauguga. "Mõttekodadest tekib kahte tüüpi ideid. Esmalt sajad väikesed "Teeme Ära"-d ehk ideed kohaliku eluajajärgi parandamiseks, mida saab kohe ellu viima hakata. Teiseks laiemad ühiskondlikud ideed, mis viiakse kokku teiste sarnaste või seotud ideedega ning saavad omale teoks ekspertide mõjuhinnangu," selgitas Aaviksoo. Suuremad ideed vajavad teostamiseks erinevate sektorite tihedat koostööd ja põh-

jalikumate ettevalmistamist. "Soovime koostööd teha kõigi algatuste, otsustajate ja tegijatega – riik, ettevõtte, kolmas sektor – et häid mõtteid ellu viia," kinnitas Aaviksoo.

Registreerumine Minu Eesti mõttetalgutetele algab 1. aprillist koduleheküljel www.minueesti.ee kui ka kõigis Eesti raamatukogudes. Registreeruda saab vähemalt 3-liikmelise meeskonnana, et soodustada inimeste omavahelist koostööd ja motiveerida neid tulema mõtlema koos perede, töökaaslaste ja sõpradega. Mõttekaaslaste liiab ka www.minueesti.ee foorumi kaudu.

Projekti rahastavad: Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Eesti Telekom, Euroopa Komisjon Riigikantselei kaudu.

Lisainfo: EVA TRUUVERK, Minu Eesti koordinaator, tel: 55 26 063, eva@minueesti.ee

ANNELI OHVRIL, Minu Eesti kommunikatsioonijuht, tel: 52 97 557, anneli@minueesti.ee